

Seznam příloh

Příloha č. 1: Teze diplomové práce

Příloha č. 2: Informovaný souhlas

Příloha č. 3: Struktura výzkumného rozhovoru

Příloha č. 4: Přepisy výzkumných rozhovorů

a) Anna Nguyenová

b) Pepa Nguyen

c) Petr Nguyen

d) Jana Nguyen

e) Tony Nguyen

f) Maty Nguyen

Příloha č. 5: Kódovací kniha

Příloha č. 1: Teze diplomové práce

Jméno studentky:	Klára Nováková
Název v jazyce práce:	Inkluze žáků s OMJ v ČR perspektivou HCD
Název v anglickém jazyce:	Inclusion of pupils with different mother tongue in CZ by HCD perspective
Klíčová slova:	Žáci s OMJ, evaluace, efektivita, základní škola, Česká republika, veřejná politika, vzdělávací politika, efektivita, sumativní evaluace, inkluze ve vzdělávání, podpůrná opatření, speciální vzdělávací potřeby, čeština jako druhý jazyk, Customer Experience (CEX), User eXperience (UX), Human Centred Design (HCD), bottom-up policy implementation
Klíčová slova anglicky:	Pupils with different mother tongue, evaluation, effectiveness, primary school, Czech Republic, public policy, education policy, effectiveness, summative evaluation, inclusion in education, support measures, special educational needs, Czech as a second language, Customer Experience (CEX), User eXperience (UX), Human Centred Design (HCD), bottom-up policy implementation
Akademický rok vypsání:	2020/2021
Jazyk práce:	Český jazyk
Typ práce:	Diplomová práce
Ústav:	Katedra veřejné a sociální politiky
Vedoucí / školitel:	Mgr. Magdalena Mouralová, Ph.D.
Obor práce:	Veřejná a sociální politika

A. Vymezení výzkumného problému

Inkluze ve vzdělávání je posledních 20 let stále aktuálním a dynamickým tématem. Pozornost k němu poprvé, v roce 2007 upoutal rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci D. H. a ostatní proti České republice. Ve stížnosti se 18 českých občanů romského původu cítilo být diskriminováno zařazením do zvláštní školy. Dokument podpořila i statistická data podle kterých se ve zvláštních školách vyskytuje nepoměrné zastoupení žáků romského původu. Evropský soud pro lidská práva (ESLP) na základě šetření dospěl k závěru, že Česká republika porušila zákaz diskriminace a omezila právo na vzdělání. [Školský zákon č. 561/2004]

ČR byla proto nucena pod hrozbou sankcí transformovat exkluzivní vzdělávací systém na inkluzivní. V roce 2015 se však potvrdilo, že i když ČR učinila opatření, zůstal podíl romských žáků ve speciálních školách stále vysoký. Důkazem o významu tématu bylo jednání tehdejšího ministra MŠMT Chládky a Eurokomisařky Věry Jourové. Ta do Prahy přijela na základě stupňujícího tlaku ze strany EU. Do konce následujícího roku se podařilo prosadit významné kroky ke konsolidaci situace:

- Novelu Školského zákona, oblast Přechodných ustanovení č. 82/2015 Sb. Čl. II, podle kterého má škola povinnost poskytnout žákovi a rodině součinnost a metodickou pomoc k zajištění nejvhodnějšího způsobu vzdělávání.
- Vyhlášku Školského zákona č. 27/2016, o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných.
- Vyhlášku Školského zákona č. 197/2016 Sb., kterou se mění vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních.
- Akční plán inkluzivního vzdělávání na období 2016–2018, navazující na Strategii vzdělávání 2014-2020.

V současné době má ČR příležitost dokázat, že přijatá opatření jsou správně nastavená, a že inkluze ve vzdělávání není utopický cíl, nýbrž účinné opatření, které poskytuje každému z žáků takové podmínky, které mu umožní se maximálně rozvinout s ohledem na jeho individuální potřeby a specifika.

V ČR se proto běžně setkáváme s žáky bez specifických potřeb, ale i s žáky, kteří mají různé stupně vzdělávacích nebo výchovných znevýhodnění. Mezi specifickou skupinu se pak řadí žáci s odlišným mateřským jazykem. (OMJ)

U žáků s OMJ je velmi náročné identifikovat vzdělávací problémy a najít jejich účinné řešení. Odlišný mateřský jazyk působí jako bariéra, která žáka studijně znevýhodní, a to jak v oblasti hardskills tak softskills. Např.: Když učitel zkouší žáka, těžko identifikuje, jestli žákovi brání jazyková bariéra, pojem nezná, nerozumí mu nebo má jiné vzdělávací znevýhodnění (dyslexie, dyskalkulie aj.). Žák je ze zkoušení nervózní a rychleji se unaví, protože se musí soustředit nejen na učivo, ale i na správné použití jazyka, který mají čeští žáci oproti němu zažitý a snadno ho používají.

Žáci s OMJ jsou však stále poměrně různorodou cílovou skupinou. Na území ČR se můžeme setkat celkem s více jak 13 oficiálně uznávanými národnostními menšinami z toho každá má vlastní jazyk a kulturu. Podle dat z ČSÚ z roku 2011 se v ČR se jedná o více jak 600 000 osob. Mezi nejvýznamnější menšinu v ČR se řadí Ukrajinci (117 810), na druhém místě jsou Slováci (84 380) následováni Vietnamci (53 110) a Rusy (36 055). K romské národnosti se hlásilo 13 tisíc obyvatel¹. [ČSÚ, 2018]

Podle výsledků vyhledávání je v seznamu Sociologické knihovny AV ČR je uvedeno 34 publikací, které vznikly v letech 2000-2020 na téma inkluze. Oproti tomu tématem žáků s odlišným jazykem se zmiňovalo pouze pět z nich, v mnoha případech jen jednou kapitolou. Hojně zastoupené jsou oproti tomu metodiky pro učitele pracující s žáky s OMJ. Publikovali je na příklad: META [[metodika META](#)], Národní pedagogický institut České republiky, [[metodika NPICR](#)] Centrum pro integraci cizinců [[metodika CIC](#)] nebo Asociace učitelů češtiny jako druhého jazyka [[metodika AUČCJ](#)]

I přesto, že se téma inkluze žáků s OMJ ve společenském diskurzu vyskytuje 20 let, a jak dokazují legislativní dokumenty, není v oblasti veřejné politiky na okraji zájmu, nelze v ČR najít evaluaci inkluze. Protože je cílem inkluze rozvinout žákův potenciál bylo by velmi zajímavé zjistit, jestli se jim tento cíl daří naplnit. Tato proměna se ve veřejné politice označuje jako účelnost (Efficiency) a společně s hospodárností (Economy) a efektivitou (Effectiveness) tvoří parametr tzv.: 3E, který evaluují projekty například instituce EU. [[OECD, 2009](#)]

---

¹ Podle Zprávy o stavu Romské menšiny v ČR se jedná o více jak 120 000 obyvatel, kteří se k romské národnosti menšině z různých úvodů nehlásí. [[Zpráva o stavu romské menšiny](#)]

Z vládní strategie pro léta 2021–2030 jasně vyplývá, že rovný přístup ke vzdělávání je primárním cílem, nicméně z téměř 13 národnostních menšin čítajících přes 600 000 osob se pozornost soustředí na jednu šestinu z nich. [[Strategie vzdělávací politiky do roku 2030](#)] Jak si však ukážeme na příkladech výzkumných prací, kulturní menšiny se velmi liší mezi sebou, a proto je nezbytné to brát v úvahu při tvorbě VP opatření. Snadno se totiž stane, že vlivem odlišné kultury a jazyka vznikne problém, který nemůže jeho tvůrce ani očekávat.

Účelnost inkluze žáků s OMJ nelze vyhodnocovat podle toho, kolik Romů se vzdělává mimo hlavní vzdělávací proud. Jak popisuje Matoušek Evaluace vyžaduje i vhléd příjemců sociální služby a jejich hodnocení toho, jestli jim služba opravdu pomáhá [Matoušek, 2011] Je proto evidentní, že téma inkluze žáků s odlišným mateřským jazykem je podceňované. Pozornost si zaslouží nejen Romové, ale i další kulturní menšiny, protože se mohou setkávat s jinými problémy, které ovlivní účinnost opatření.

Specifickou cílovou skupinou žáků s OMJ jsou Vietnamci. Ti se na rozdíl od ostatních významných menšin v ČR, například: Slováků, Rusů a Ukrajinců potýkají nejen se zcela odlišným jazykem, ale i kulturou. Odborníci na vietnamskou kulturu Kocourek a Pechová uvádí, že: „vietnamské děti přijíždějí do ČR s jinými návyky způsobů učení a chování“ což se projeví jako „rozdílný tradiční komunikační styl“. [Kocourek a Pechová, 2006] Právě zmíněné rozdíly mohou způsobit, že opatření nebude účinné, nebude dětem poskytovat rovné příležitosti ke vzdělávání. Je proto nezbytné zjistit, jak Vietnamci popisují svou zkušenost se vzděláváním na ZŠ a jakou podporu by oni sami uvítali. Protože můžeme například přijít na to, že Vietnamci žádná opatření nepotřebují, nebo potřebují jiná, která nejsou ani v seznamu podpůrných opatření. Lze tak ušetřit nejen čas i peníze, ale také dojít k výsledku, který zlepší stav veřejně politického problému – podpoří inkluzi vietnamských žáků do společnosti.

B. Cíle diplomové práce

Cílem diplomové práce bude porozumět tomu, jak Vietnamští žáci s OMJ, kteří v posledních 10 letech dokončili ZŠ, hodnotí účinnost jednotlivých podpůrných opatření a proč je považují za ne/účinná.

C. Výzkumné otázky

Jaké služby a podpůrná opatření a jsou klientovi nabízená?

Jak klient hodnotí účelnost jednotlivé služby/podpůrného opatření?

Na základě jaké zkušenosti/znalosti dospěl klient k tomuto hodnocení?

V čem podle klienta spočívalo jádro problému/úspěchu služby nebo podpůrného opatření?

Jak obecně hodnotí klient inkluzi žáků, jejichž mateřským jazykem je vietnamština?

Na základě jaké zkušenosti/znalosti dospěl klient k tomuto hodnocení?

V čem podle klienta spočívalo jádro problému/úspěchu inkluze ve vzdělávání?

D. Teoretická východiska

Teoretická část

Teoretická část práce se bude vzhledem k jejímu zaměření soustředit na evaluaci veřejné politiky. V tomto oddíle práce budou diskutované parametry evaluace podle fáze vývoje veřejně politického opatření. Protože cílem bude porozumět současnému stavu, zaměří se práce především na Sumativní evaluaci, která odpovídá cíli výzkumu – vyhodnocuje stav opatření. Podklady pro tuto část budou čerpány především z české [Nekola, Veselý: 2007] a zahraniční [Rossi, Lipsley, Henry: 2018] literatury zaměřené na analýzu veřejných politik. V práci se projeví tako human centred design(HCD), protože veřejně politické opatření bude zkoumané z pohledu jeho uživatele. [Bason: 2017] Součástí bude také analýza user experience (UX). Ta se do veřejných služeb přelévá především z oblasti marketingu. [Kotler: 2013]

Empirická část

Empirická část se bude opírat o metodologickou literaturu k samotnému kvalitativnímu výzkumu, [Silverman: 2017]. Výzkumný vzorek bude zvolený podle metody záměrného výběru tak, aby bylo možné zajistit co nejvyšší spektrum respondentů a nasytit tak vzorek. [Ochrana: 2019] Práce se bude také opírat o četbu k polostrukturovaným rozhovorům a tematické analýze, která bud využita k analýze rozhovorů. [Birks a Mills: 2011]

E. Výzkumný plán

Práce se bude skládat z teoretické a empirické části. První, teoretická část bude probíhat od října 2020 do prosince 2020. Toto období bude sloužit k navýšení teoretické citlivosti, která je nezbytná pro správný výběr respondentů a hladký průběh výzkumu. Od ledna do února 2021 se pak výzkumnice bude věnovat sběru a analýze informací. Vyhodnocení výsledků práce je pak plánované na celý měsíc březen.

F. Seznam odborné literatury a zdrojů empirických dat

Vládní dokumenty a zákony

1. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Školský zákon č. 561/2004. [online]. [cit. 2020-09-20]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty-3/skolsky-zakon-ve-zneniucinnem-od-1-9-2017-do-31-8-2018>.
2. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Vyhláška číslo 27/2016 Sb. o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných. [online]. [cit. 2017-09-20]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty-3/vyhlaska-c-27-2016-sb-o-vzdelavani-zakuse-specialnimi>.
3. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030, [online]. [cit. 22.9.2020] Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/strategie-2030>
4. Rada Evropy, Evropský soud pro lidská práva, Velký senát, Stížnost 57325/00, Rozsudek ve věci D. H. a spol., 13. 7. 2007, [online]. [cit. 2020-09-20] Dostupné z: http://eslp.justice.cz/justice/judikatura_eslp.nsf/WebSearch/1DCD666F85A02043C1257BE300471725?openDocument&Highlight=0,

Literatura

1. BASON, Christian. Leading public design: discovering human-centred governance [online]. [Bristol]: Policy Press, 2017 [cit. 2020-09-22]. ISBN 9781447325598. Dostupné z: <http://sfx.is.cuni.cz/sfxlcl3?isbn=9781447325598>
2. BIRKS, M., J. MILLS. *Grounded theory: A practical guide*. 2011. London: Sage, ISBN: 9781848609938
3. KOCOUREK, J., E. PECHOVÁ (eds.). *S vietnamskými dětmi na českých školách*. H&H, Praha: 2006.
4. KOTLER, Philip. *Marketing management*. Překlad Tomáš JUPPA, překlad Martin MACHEK. [4. vyd.]. Praha: Grada, 2013. 814 s.
5. MATOUŠEK, Oldřich. Sociální služby: legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení. 2., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2011. 194 s.
6. NEKOLA, M. 2007. *Evaluace a monitoring realizovaných politik*. In Veselý, A. a Nekola, M. (eds). *Analýza a tvorba veřejných politik: přístupy, metody a praxe*. Praha: SLON.

7. OCHRANA, František. *Metodologie, metody a metodika vědeckého výzkumu*. První vydání. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2019. 145 stran.
8. ROSSI, Peter H.; LIPSEY, Mark W.; HENRY, Gary T. *Evaluation: A systematic approach*. Sage publications, 2018.
9. SILVERMAN, David. *Doing qualitative research*. 5e. Los Angeles: SAGE, [2017]. ISBN 978-1-5264-4161-4.

Online

1. Asociace učitelů češtiny jako druhého jazyka o.s., seznam metodik, [online]. [cit. 22.9.2020].
Dostupné z: <http://www.auccj.cz/pro-ucitele/metodicke-materialy.html>
2. Centrum pro integraci cizinců o.s., seznam metodik, [online]. [cit. 22.9.2020].
Dostupné z: <http://www.cicpraha.org/cs/cestina-pro-cizince/materialy-ke-stazeni.html>
3. Český statistický úřad, *Cizinci celkem podle státního občanství k 31. 12. 2018*. In: czso.cz [online]. 8.1.2020 [cit. 23.2.2020]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/91605941/290027190101.pdf/22106831-6bd2-4cf2-86b0-4c7bc79fd052?version=1.0>
4. META o.p.s, seznam metodik, [online]. [cit. 22.9.2020].
Dostupné z: https://meta-ops.eu/?hc_location=ufi
5. Národní pedagogický institut České republiky, seznam metodik [online] [cit. 22.9.2020]. Dostupné z: <https://cizinci.npicr.cz/metodiky/>
6. OECD, *Evaluation policy and guidelines for evaluations*, Policy and Operations Evaluation Department, October 2009, [online] [cit. 22.9.2020]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/dac/evaluation/iob-evaluation-policy-and-guidelines-for-evaluations.pdf>

Příloha č. 2: Informovaný souhlas

Informovaný souhlas

Podpisem dávám souhlas s poskytnutím rozhovoru na téma: „**Období povinné školní docházky**“. Souhlasím také s tím, že rozhovor bude využitý pro účely obhájení diplomové práce.

Držitelky souhlasu: Klára Nováková

Telefonní kontakt: 702 882 042

E-mail: k.novakova97@gmail.com

Výzkumný cíl: Porozumět tomu, jak žáci s vietnamským mateřským jazykem vnímají období povinné školní docházky

Informace pro respondenta:

Byl/a jsem řádně informován/a o tom, že rozhovor bude nahrávaný a využitý za účelem napsání diplomové práce na Fakultě sociálních věd Univerzity Karlovy. Dále jsem byl/a informován/a, že téma rozhovoru odpovídá výzkumnému cíli; že je možné konkrétní otázky, nebo celý výzkum kdykoliv pozastavit, zeptat se na dodatečné informace nebo výzkum zcela ukončit, případně odmítnout použití rozhovoru. Byl/a jsem seznámen/a s možnostmi si před dotazováním prohlédnout strukturu rozhovoru a v případě potřeby ji kdykoliv využít. Tazatel/ka mě informoval/a, že se jedná pouze o strukturu, a že se může doptat na konkrétní otázky. Byl/a jsem také informován/a o tom, že veškerá data o mě budou anonymizována a uchována v dobré víře tak, aby bylo zabráněno jejich zneužití.

Respondent:

Respondent/ka podpisem potvrzuje, že se s veškerými informacemi seznámil/a, porozuměl/a jim a dobrovolně s nimi souhlasí.

V:

Dne:

Podpis:

Výzkumník:

Držitelka podpisu se tímto zavazuje k tomu, že bude data uchovávat v dobré víře, tak aby zabránila jejich zneužití.

V:

Dne:

Podpis:

Sự đồng ý

Bằng việc ký tên, tôi đồng ý thực hiện một cuộc phỏng vấn về chủ đề: "Thời gian đi học bắt buộc". Tôi cũng đồng ý rằng cuộc phỏng vấn sẽ được sử dụng cho mục đích bảo vệ luận án.

Người có sự đồng ý: Klára Nováková

Điện thoại liên hệ: (anonymizováno)

Email: (anonymizováno)

Mục tiêu nghiên cứu: Hiểu được học sinh sử dụng tiếng mẹ đẻ như thế nào nhận thức thời gian đi học bắt buộc

Thông tin cho người trả lời:

Tôi đã được thông báo hợp lệ rằng cuộc phỏng vấn sẽ được ghi âm và sử dụng cho mục đích viết luận văn tốt nghiệp tại Khoa Khoa học Xã hội, Đại học Charles. Tôi được thông báo thêm rằng chủ đề của cuộc phỏng vấn tương ứng với mục tiêu nghiên cứu; rằng có thể tạm dừng các câu hỏi cụ thể hoặc toàn bộ nghiên cứu bất cứ lúc nào, hỏi thêm thông tin hoặc chấm dứt hoàn toàn nghiên cứu, hoặc từ chối sử dụng cuộc phỏng vấn. Tôi đã quen với khả năng xem xét cấu trúc của cuộc phỏng vấn trước khi hỏi và nếu cần, có thể sử dụng nó bất cứ lúc nào. Người phỏng vấn thông báo với tôi rằng đây chỉ là một cấu trúc và anh ta có thể hỏi những câu hỏi cụ thể. Tôi cũng đã được thông báo rằng tất cả dữ liệu về tôi sẽ được ẩn danh và lưu trữ một cách thận trọng để ngăn chặn việc chúng bị lạm dụng.

Người trả lời:

Bằng cách ký tên, người trả lời xác nhận rằng họ đã đọc, hiểu và tự nguyện đồng ý với tất cả các thông tin.

Vào:

Ngày:

Chữ ký:

Nhà nghiên cứu:

Người giữ chữ ký ở đây cam kết bảo mật dữ liệu một cách trung thực để ngăn chặn việc sử dụng sai mục đích.

Vào:

Ngày:

Chữ ký:

[přeloženo pomocí google translator]

[do google dịch]

Příloha č. 3: Struktura výzkumného rozhovoru

Představení výzkumu

- Představení tématu výzkumu, výzkumného cíle a účelu výzkumu.
- Představení IS a ujištění respondenta o důvěrnosti nakládání s informacemi.
- Informace o nahrávání rozhovoru a délce rozhovoru, cca 30 minut.

Tazatel: Dobrý den, jmenuji se Klára Nováková a jsem studentkou UK, FSV, oboru Veřejná a sociální politika. Rád/a bych Vás požádala o vyslovení informovaného souhlasu s výzkumným rozhovorem na téma „Období povinné školní docházky“.

Představení respondenta

- Mohl/a bys mi říct něco o sobě a svojí rodině?
→ *Věk, zaměstnání, vzdělání, rodinný stav...*

Výzkumný rozhovor

Výzkumný rozhovor bude vedený neformálně. Cílem je získat co nejvíce informací, které situaci dokreslí a pomohou ji porozumět.

- Jaké to pro tebe bylo, když jsi začal/a chodit na základní školu?
→ *Rozvíjím otázky podle tématu...*
- Jaké vzpomínky ze základní školy máš?
→ *Jak vzpomínku respondent popisuje? Jak ji vnímá a proč?*
- Jaký jsi měla vztah ke škole?
→ *Bavila tě? Byla to věc, o které se diskutuje? Co učitelé? Co na ni říkali rodiče?*
- Jaký jsi byl/a žák/yně?
→ *Co Tě bavilo? Co ti šlo? Zlobil jsi? – Jak? Měl jsi úspěchy – jaké?*
- Co jsi dělal po škole?
→ *Družina, koníčky, rodina, kamarádi, úkoly? (rozvést rodinu)*
- Je něco, co bys rád/a změnil nebo vrátil?
→ *Rozvíjím otázky podle tématu...*

Závěr rozhovoru

- Kterou situaci v průběhu svého vzdělávání na ZŠ bys označil/a za zvláštní?
- Napadá tě něco, co by nám mohlo pomoci lépe tématu porozumět?

Ukončení rozhovoru

- Příležitost rozhovor doplnit o důležité informace.
- Ujištění o důvěrnosti dat.
- Poděkování za rozhovor.

Příloha č. 4: Přepisy výzkumných rozhovorů

---

a) Anna Nguyenová

Představení respondenta

- T: Mohla bys mi říct něco o Vás a Vaší rodině?
- R: (Respondent přemýšlí) Přemýšlím, jak začít... (nervózně)
- T: Tak třeba mi řekni, kolik Ti je, a v kolika jsi přijela do ČR.
- R: Je mi 17 a do ČR jsem přijela asi v 7 letech.
- T: Děkuji moc; a s kým jsi přijela?
- R: S maminkou, tátou a dvěma bratry.
- T: Jaké je to mít dva bratry?
- R: (tak na mě kouká nějak neví co odpovědět).
- T: Měli jste tu nějaké známé?
- R: Strejdu.
- T: Jako bratra maminky nebo tatínka?
- R: (Přemýšlí) strejdu, není to bratr.
- T: A jak jsi říkala, že máš bratry, kolik jim je?
- R: 19.
- T: Oběma?
- R: Ano, jsou stejně (přemýšlí) dvojčata.
- T: Kolik je mamince s tatínkem?
- R: Maminka je 38 a tatínek je 50.
- T: To je celkem rozdíl.
- R: (neodpovídá, pokrčí rameny)
- T: Čím se živí tatínek a maminka?
- R: Mají obchod.
- T: Jsou tam oni sami?
- R: Táta, máma a strejda.
- T: Co dělají bráchové, pomáhají tam?
- R: (přikývne) a o víkendech, studují.
- T: A co studují?

R: studují (jméno střední školy – zaměřenou na administrativu a obchod).
T: A ty?
R: Já studuji cukra-řinu.
T: a pomáháš také ve večerce?
R: Teď ne.
T: A pomáhalas?
R: Ano, (odmlka) když nebyla pandemie.
T: A věděla bys čím se živili rodiče ve Vietnamu?
R: Táta byl taxikář, vozil lidi.
T: A maminka.
R: Ta byla doma, vařila.
T: Jsou tady Vaši spokojení?
R: Jako v ČR?
T: Ano jako v ČR.
R: No, oni by byli radši v Německu.
T: V Německu?
R: Ano.
T: Proč?
R: (přemýšlí) Měli by tam více peněz.
T: A proč tam nejsou?
R: Protože jsou tady, je to tam těžší, je tam méně Vietnamců.
T: Když jsi chodila na základku, jak vypadal tvůj den?
R: V kolika?
T: No... Vypadalo to jinak když jsi byla v 1. nebo v 5. třídě?
R: Ano.
T: A jak se to lišilo?
R: (přemýšlí) V 1. třídě jsme měli jinou tetu.
T: Teta na hlídání?
R: Ano. Ta první byla moc milá.
T: Ta druhá?
R: S tou jsme se museli hodně učit.

- T: Proč?
- R: Škola byla těžká...
- T: A čím se ty dny v 1. a 5. třídě lišily?
- R: Měli jsme víc učení...
- T: No ano.... No, jak vypadal tvůj den v 1. třídě. Nejdřív ses asi probudila? Co pak?
- R: (přemýšlí) No, rodiče nás probudili, pak jsme se převlékli, vzali jsme si učení něco k svačině a šli jsme do školy.
- T: Doprovázeli Vás rodiče?
- R: No v první třídě jo, později už ne.
- T: V kolik jste tak vstávali?
- R: V pět.
- T: To je brzy.
- R: (nemluví)
- T: Proč tak brzy?
- R: V 7 rodiče otvírali obchod.
- T: Škola ale začíná v 8.
- R: Ano byli jsme v družině. Asi od 6.
- T: To je ale pořád dost brzy.
- R: (nemluví)
- T: Rodiče měli 2 hodiny to se po Praze dostanou kamkoliv co v tu dobu dělali?
- R: To jeli do skladu, koupit věci do obchodu.
- T: Co jste dělali takhle brzy ráno?
- R: Četli s paní učitelkou, hráli si nebo dělali úkoly.
- T: Nebyli jste unavení?
- R: (Krčí rameny)
- T: A škola, dobrý?
- R: Jo, dobrý.

Představení tématu

- T: Jaké to pro tebe bylo, když jste začala chodit na základní školu v Česku?
- R: (neodpovídá)
- T: Na co si vzpomínáš třeba?
- R: No vzpomínám si na paní učitelku (Příjmení)

T: A kdy tě paní učitelka učila?
R: Na prvním stupni.
T: A byla to dobrá učitelka?
R: Jo, to byla moc hodná učitelka.
T: A na co s ní si vzpomínáš?
R: Na to, když jsme se učili češtinu. Měla různé hry.
T: Jaké hry?
R: (odmlka - přemýšlí) Šibenice?... A podobné hry se slovy.
T: Bavilo Tě to?
R: Jo, vždycky když jsme uhodli tak jsme dostali odměnu.
T: Co třeba?
R: Bonbony (směje se, odmlka) většinou lentilky, byla jsem velké dítě.
T: A byla paní učitelka hodná?
R: Jo, moc, znala se s tou tetou tak nám radila.
T: S tetou, co vás hlídala?
R: Jo.
T: A radila ti s češtinou?
R: (přemýšlí) ne, asi jo. (odmlka) mě radila matiku bratrům češtinu.
T: Proč tobě ne češtinu?
R: Mě šla líp, bráchové byli starší museli se učit rychle.
T: Tobě nešla matika?
R: Jo.
T: Ale teď už ti jde...
R: Jo.
T: Jaká byla učitelka na matiku?
R: Hodná.
T: I učitelka v šesté třídě?
R: (neodpovídá)
T: Měla jsi ráda učitelku na matiku v šesté třídě?
R: (neodpovídá)
T: Co jste se třeba v šesté třídě na matematice učili? Rovnice? Slovní úlohy?

R: Jo slovní úlohy.
T: Šly ti?
R: (neodpovídá)
T: Měla jsi ve třídě kamarády.
R: Jo.
T: A byli to Češi nebo Vietnamci.
R: Češi i Vietnamci.
T: A co jste třeba dělali?
R: S holkama jsme si hrály na hřišti, vyprávěly si příběhy.
T: A pomáhaly jste si třeba ve škole?
R: Jo, proto byla učitelka v šesté třídě našťvaná.
T: Opisovala jsi při matice?
R: (přikývne)
T: (směji se) to ale není nic hrozného.
R: Dostala jsem pětku, (odmlka) a poznámku.
T: Byli rodiče našťvaní?
R: Ano, nevěděli, proč mám pětku. Hodně jsem se učila.
T: A ta poznámka?
R: (neodpovídá)
T: Našťvala je ta poznámka?
R: Oni ji nepřečetli.
T: Proč?
R: Viděli pětku, ale nepřečetli proč.
T: Tak to jsi měla štěstí.
R: Jo to o (zasměje se)
T: A matika ti jinak šla?
R: Jo
T: Takže ti dělaly problém jen ty slovní úlohy?
R: jo, tam byla ta čeština a postupy.
T: Takže jsi nerozuměla zdání?
R: Jo

T: Aha, tak to chápu s tím má problém i hodně českých dětí, tím se nemusíš trápit.

R: (pousměje se)

T: Měla jsi třeba problém, že by na tebe někteří žáci byli zlí?

R: (přemýšlí) ne.

T: Říkali Ti někdy že jsi Vietnamka?

R: (neváhavě přikývne)

T: A nevadilo ti to?

R: (neodpovídá)

T: Kdy to bylo?

R: Někdy o polední přestávce.

T: A kde?

R: V jídelně (odmlka) když jsme jedli rýži.

T: Jak to vypadalo?

R: (odmlka) jeden kluk vysvětloval proč mají Asiati šikmé oči „zase rejže“ (tahá si dlaněmi tváře dozadu aby si zešikmila oči)

T: A bylo Ti to nepříjemné?

R: Byli jsme děti. Ostatní se tomu smáli.

T: To ale neznamená, že by ti to nevadilo.

R: (Nereaguje)

T: Kdybys teď byla na základní škole, změnila bys něco?

R: (Přemýšlí) nevím.

T: Třeba mě osobně mrzí, že jsem nechodila po škole na žádné kroužky, třeba na kytaru... Měla jsi ty něco takového, co bys chtěla změnit?

R: Já na kytaru chodila.

T: líbilo se Ti to?

R: Jo.

T: A cvičila jsi?

R: Jo, s tetou, ta taky hrála.

T: To je hezký.

R: Jo, když jsem měla hotové úkoly, tak jsem hrály spolu.

T: Co jste třeba hrály?

R: (přemýšlí) Holubí dům nebo Batalion.

- T: To je hezké.
- R: (usměje se, odmlka) Jo občas ještě hraju.
- T: Rodiče to ocenili?
- R: Jo oni říkali kamarádům, že hraju na kytaru, ale chodili pozdě z práce málo kdy mě slyšeli.
- T: Tak to je hezké. (odmlka) Já se jenom podívám, co ta máme ještě za otázky... No, mě by ještě zajímalo, jestli jsi měla ve škole nějakou podporu.
- R: (odmlka) Jako doučování?
- T: No, jako doučování nebo nějaké pomůcky.
- R: (přemýšlí – nejistě) do 6 třídy jsem se učila v družině s paní učitelkou nebo přímo s tetou češtinu pak nic.
- T: A v hodině?
- R: Občas mi učitelka zadala úkoly navíc a ty jsem pak dělala ráno v té družině.
- T: A neměla třeba překlady?
- R: No ja byla malá... Nerozuměla bych tomu.
- T: Takže ty úkoly navíc byly dobrý.
- R: (pokrčení rameny)
- T: Pomohly ti s češtinou?
- R: (odmlka) Asi, neměla jsem je ráda.
- T: Protože to byly úkoly. (usmívám se)
- R: Jo, místo toho abych si ráno hrála musela jsem dělat úkoly.
- T: Ale česky umíš moc hezky.
- R: Děkuju, snažím se. (usmívá se)

Závěr

- T: Už jsme skoro u konce, ještě se zeptám. Jestli Tě napadá něco, co by mi mohlo pomoci. Zažila jsi nějakou zvláštní situaci nebo je něco co si prožívají Vietnamci jiného než Češi?
- R: Nevím, nejsem Čech.
- T: Ale s českými dětmi jsi se bavila?
- R: Jo to jo, ale hodně času jsem byla s tetou.
- T: A teď?
- R: (přemýšlí) Asi mají české děti více času.
- T: A závidíš jim to?

R: Nevím, občas jo, ale zas nemají tak hezké vztahy doma.

Ukončení rozhovoru

T: No za mě je to asi všechno, napadlo by Tě ještě něco?

R: Asi ne...

T: Dobře, kdyby cokoliv, klidně napiš, můžu to tam i doplnit. Jinak informace zpracuji podle toho, jak jsme se domluvily, tak aby tě z toho poznat ale nic důležitého měnit nebudu. Tak já Ti moc děkuji. Bylo to užitečné. To je všechno mám z rozhovoru radost.

Shrnutí:

Respondentka mluvila s minimálním přízvukem poměrně plynule. Bylo ji velmi náročné rozmluvit a některá témata byla téměř „tabu“. Styděla se zvláště mluvit o tom, pokud se jí něco nepovedlo. Rozhovor se rozvinul až ke konci. Přiznám se, že pro mě bylo velmi vysilující od respondentky některé informace získat, a proto jsem už konec příliš nerozváděla. Navíc kvůli dlouhým pomlčkám se rozhovor značně protáhl a překročil by $\frac{3}{4}$ hodinu, což byla komplikace, protože respondentka měla pouze omezený čas.

Přínosné pro mě bylo především povšimnutí si „tabu“ témat, jednoduše potřebě o něčem nemluvit; dělat, že to není. Přes můj nátlak na odpověď respondentka udolala, i když bylo vidět, že ji to není pohodlné. To mi pomohlo porozumět tomu, jak významné téma se jedná, protože to bylo podstatné pro ni samotnou, pro její sebepojetí. Usuzuji tak podle toho, že jsme byly samy spolu v klidném prostředí, kde nebyla nikým ovlivňována ani souzena. Jednalo se proto o čistě její vnímání situace.

b) Pepa Nguyen

Představení respondenta

- T: Mohl bys mi říct něco o Tobě a rodině?
- R: Jmenuju se Pepa s rodičema a mým mladším bratrem jsme p,ř,iletěli z jižního Vietnamu.
- T: Kolik let jsi v Čechách?
- R: Tak v Čechách jsem od 7 měl jsem 18 narozeniny.
- T: Rodiče nebo bratr mluví česky?
- R: Táta a máma ne, brácha dob,ř,e. (pozn.: bratrovi je 7, v ČR se narodil)
- T: Co dělali rodiče ve Vietnamu a čím se živí teď?
- R: P,ř,ed byl táta na stavbě a máma se starala o mě doma. Teď rodiče prodávají na tržnici a budeme mít vlastní obchod.
- T: Tak gratuluju, držím palce ať se vše podaří.
- R: (směje se)
- T: Jak vypadá tvůj den.
- R: Budík v 7 a upravim se, p,ř,evleknu se. Máma mi mezitím p,ř,ipravi snidani.
- T: Co snídáš?
- R: Bageta, nebo Pho (vývar)
- T: A pak?
- R: Pak jdu do tržnice.
- T: Co prodáváš?
- R: Oblečení, boty, kalhoty, dobrý.
- T: A kdo u tebe nakupuje.
- R: Vietnamci
- T: A co Češi?
- R: Češi čumí (směje se)
- T: Proč nekupují češi.
- R: Málo peněz.
- T: Proč?
- R: Vietnamec – 10 párů. Čech – jedny.
- T: Takže prodáváš do obchodů?
- R: Jo.

T: Odkud bereš zboží?
R: Šéf pošle z Vietnamu.
T: A jsou rodiče spokojení, že děláš tady?
R: Jo, tady je dob,ř,e.
T: No a co děláš po práci?
R: Jdu domu a dám si pivo.
T: To je tak v kolik?
R: 10.
T: To je celkem pozdě.
R: To je dobrý.

Představení tématu

T: Potřebuji se zeptat na školu. Jaká byla tvoje škola?
R: Dobrá.
T: Na co si třeba vzpomínáš?
R: Na kamarády.
T: Měl jsi české kamarády?
R: Ne, Vietnamce.
T: A Čechy ne?
R: Ne.
T: Proč?
R: (přemýšlí) byli jiny.
T: Jak jini?
R: No jiny. Jiny čas, jiny znamky, jiny rodina.
T: A Vietnamci.
R: Jo, ty byli stejny, stejny rodina i p,ř,ibehy.
T: Měl jsi školu rád?
R: Moc ne.
T: Proč?
R: Hodně povinnosti, nerozumíš.
T: A šlo Ti to ve škole?
R: Jo, dodělal jsem školu.

T: Střední?
R: Nepotřebuju
T: (zaskočen – odmlka) jako že nepotřebuješ střední a máš jen základní školu?
R: jo
T: A bylo něco co ti ve škole nešlo?
R: Čeština.
T: A jak jsi to řešil.
R: Měl jsem doučování od učitelky češtiny. I přiložené materiály.
T: A to bylo v kolikáté třídě?
R: V první.
T: Takže Ti pomáhali rodiče?
R: Ne, oni neuměli česky.
T: Jak jsi to řešil?
R: Po škole jsem s kamarády chodil na češtinu.
T: Do školy?
R: Ne, tady na tržišti. Máme češtinu.
T: A pomohlo Ti to?
R: Trochu, češtinu nepotřebuju. Mluvím vietnamsky.
T: A nechybí Ti to?
R: Co? Čeština?
T: Ano.
R: Ne, řeknu kamarádovi a ten mi to zařídí.
T: A základní školu máš teda hotovou i devátou třídu?
R: Jo.
T: A rodiče nemrzí že dál nestuduješ?
R: Ne, budeme kupovat obchod, bude víc peněz. To potřebujeme.
T: Tak to je dobrá zpráva, podaří se mít obchod všem vietnamským rodinám?
R: Ne, protože je to drahý. Hodně práce.
T: Takže když jsi chodil do školy bylo to moc drahý?
R: Jo.
T: A co jsi ještě dělal ve škole, zlobil jsi?

- R: (přemýšlí)
- T: Dostal jsi někdy poznámku?
- R: Jo
- T: Za co?
- R: Chodil jsem za školu.
- T: hmm
- R: Pomáhal jsem v tržnici.
- T: Na základce?
- R: Učitelce se to nelíbilo.
- T: To chápu, pokud ti nebylo 15 tak to nesmíš.
- R: Potřebuješ obchod.
- T: Jak to myslíš?
- R: Přijede zákazník tak hlídám zboží.
- T: No a byla učitelka hodně naštvaná?
- R: Jo.
- T: Dala Ti horší známku z chování.
- R: Jo a vyhrožovala úřadem.
- T: Jako sociálkou?
- R: Jo
- T: To muselo být pro tebe těžké.
- R: poslouchal jsem rodiče, dopadlo to dobře, e. Budeme mít vlastní obchod.
- T: Tak to jsem ráda, že to dobře dopadlo.
- R: (usmívá se)
- T: Měl jsi nějakou českou tetu?
- R: Ne, ja byl s kamarády nebo s rodiči v práci.
- T: A znáš třeba rodiče kamarádů.
- R: Jo často jsme byli spolu, všichni tu pracujeme na tržnici. Večer chodíme na pivo.

Závěr

- T: Stalo se Ti něco zvláštního ve škole? Vzpomínáš na nějakou zvláštní situaci?
- R: Učitelka si semnou povídala jinak. Někdy mi dávala jiné úkoly. Vadilo, že chtěla odpověď a pak se mi smála.
- T: Učitelka se smála?

- R: Ne, češi, děti.
- T: A co dělala učitelka.
- R: Nesmála se.
- T: Řekla něco žákům?
- R: „Ššššš“ (citoslovce utišení třídy)
- T: Takže se ji to nelíbilo.
- R: Nelíbilo.
- T: Změnil bys něco na té situaci.
- R: Ne jsem rád, že je pryč.
- T: A co když se to stane některému z jiných vietnamských dětí.
- R: To musí vydržet, bude líp, bude vydělávat, bude mít peníze.
- T: Takže škola není tak důležitá.
- R: Ne, stačí počítat – mít peníze a znát Vietnamce, zajdou na úřad, vše domluví a zařídí. (směje se)
- T: A co brácha až dostuje?
- R: Nevím, česky mluví dobře. Třeba by studoval. Třeba bude mít vlastní obchod nebo restauraci.

Ukončení rozhovoru

T: Tak já Ti děkuji moc za informace, moc si toho vážím. Budu Ti držet palce ať Vám ten obchod vyjde ať vyděláváte peníze. Kdyby Tě cokoli napadlo k rozhovoru klidně zavolej nebo napiš. Všechny informace zpracuju tak aby nikdo nepoznal, kdo mi příběh vyprávěl. Za mě je to takto vše. Děkuji moc.

Shrnutí

Rozhovor s Pepou byl, protože jsem se setkala se zcela odlišným pohledem na vzdělání; protože mu stačila „pouze základní škola“. Dokončení základní školy vnímal jako úspěch, protože mohl pomoci rodině k získání vlastního obchodu na což byl velmi hrdý. Rodinný obchod pro něj byl symbolem životního úspěchu a cíle. Tento postoj může být také způsobený tím, že je Pepa silně začleněný do Vietnamské komunity a téměř z ní nevystupuje, protože tam má vše co potřebuje. Toto poznání je pro mě důležité, protože lépe chápu, že inkluze není jen ve vztahu dítěte cizince s majoritou ale nýbrž, mnohem důležitější se zdá být inkluze žáka cizince mezi další cizince stejné národnosti. Právě Ti vytváří komunitu, kde se dítě může rozvíjet, hledat motivaci a jak je Pepa příkladem, nemusí se vždy jednat o vzdělávání nýbrž i o další hodnoty, která majoritní společnost považuje za jiné nebo téměř za nežádoucí.

c) Petr Nguyen

Představení respondenta

- T: Mohl/a byste mi říct něco o Vás a Vaší rodině?
- R: Tak jmenuji se Petr, příští týden mi bude 19 let a žiju v ČR.
- T: Děkuji Ti moc, co bys mi řekl o své rodině?
- R: Mám maminku (jméno) a tátu (jméno). (odmlka) Mámě je 37 a tátovi je 54.
- T: A čím se rodiče živí?
- R: Máme rodinný podnik.
- T: Máte obchod?
- R: (přemýšlí) spíš stánky, pronajímáme je v tržnici.
- T: Tím se živili už rodiče ve Vietnamu?
- R: No úplně nevím.
- T: A jak se Vaši vůbec poznali?
- R: No táta přijel z Čech, už tam pracoval, do Vietnamu do hotelu kvůli obchodu a zamiloval se do maminky.
- T: To je hezké, co bylo pak?
- R: No pak se naši vzali, táta letěl do Čech a maminka zůstala doma.
- T: (přemýšlím) no a jak ses dostal do Čech.
- R: No pak nám táta pořídil vízum a letěli jsme s maminkou do Čech.
- T: No a v kolika jsi letěl?
- R: V 6 asi, začínala akorát škola.
- T: A jaké to pro tebe bylo?
- R: (směje se nereaguje – odmlka) no jako pro každého Vietnamce.
- T: No a zvládnul bys mi to nějak popsat? Přeci jen nejsem každý Vietnamec. (Směji se)
- R: No já to v tu dobu vnímal trochu jinak teď bych to popsal jako, seděl jsem ve třídě a koukal.
- T: Rozuměl si alespoň něco?
- R: Ne, vůbec. Táta nám s maminkou (mě a mamince) sice koupil nějaký slovník ale když Vietnamština je jiný jazyk tak jsem prostě nerozuměl, neměl jsem ani představu jak by ta slova mohla znít.
- T: No ale teď mluvíš už česky perfektně, jak kdybys byl Čech.
- R: Za to vděčím tátovi.

- T: Uměl česky?
- R: Ne, on mluví hodně špatně, ale zaplatil mi tetu - vychovatelku. Ta mě vždycky vyzvedla po škole a hodně jsme spolu mluvili a hodně i četli. To mi dost pomohlo.
- T: Čtení nebo mluvení?
- R: Obojí. Ono jedno bez druhého nejde.
- T: Co jste ještě s tetou dělali?
- R: No hlavně tohle. Ona třeba vařila a já ji četl – třeba Malého Prince. Nebo žehlila a já mezitím dělal nějaký úkol.
- T: A co rodiče?
- R: No ty pracovali, neměli na to moc čas.
- T: A co dělali nebo dělají?
- R: No táta kontroluje, jestli funguje na tržišti vše, jak má a maminka mu většinou pomáhá.
- T: Jak?
- R: No většinou vozí zboží, hledá další na internetu a stará se o zaměstnance podle toho co tatínek potřebuje.
- T: A to teda dělají i teď?
- R: Jo.
- T: A je toho hodně?
- R: Ufff jo fakt je. Tak proto pomáhám i já. Současně má táta asi 16 zaměstnanců.
- T: To je hodně...
- R: Hmm jde to, daří se nám.
- T: A všichni zaměstnanci jsou Vietnamci?
- R: Jo.
- T: Mluví česky?
- R: No... jak kdo většinou moc ne, proto rodičům pomáhám. Zařizuji pro ně věci a tak.
- T: Co třeba zařizuješ?
- R: No ono toho je hodně.
- T: A čím to začíná?
- R: Tak nejdřív musí ten Vietnamec přijet a to je samo o sobě dost náročné. (čeká jestli něco povím) Musíme vypsát pozici tak, aby mohl přijet. Jako že chceme rodilého Vietnamského mluvčího s praxí ředice na vietnamských ulicích a tak.
- T: Až takhle?
- R: Jo, a pak musíme čekat a za půl rok se sem dostane.

- T: Proč?
- R: No protože na tu pozice musí být stabilní. Pak jede za prací dostane vízum a pracuje u nás.
- T: Platíte mu i letenku?
- R: Jak kdy.
- T: Kolik tak stojí letenka?
- R: Záleží kolik mají věcí. Většinou 10-15 tisíc korun.
- T: No, takže když jede celá rodina, tak se to celkem prodraží.
- R: To jo.

Představení tématu

- T: no tak zhruba vím co děláš a jak vypadá tvoje rodina. Pověděl bys mi něco více o základce?
- R: A co?
- T: No třeba na co si vzpomínáš, když jsi chodil na základku?
- R: No já byl na základce poměrně krátce, šel jsem pak na gymnázium. Jako vzpomínám si, že jsem měl hodně málo času. Ve škole jsem seděl a koukal a pak jsem to všechno „doháněl“ doma s tetou na doučování.
- T: Je to běžné?
- R: Jo, to je. Zvlášť pokud rodiče chtějí mít vzdělané dítě. To je zvyk z Vietnamu, tam chce mít každý rodič za dítě právníka nebo doktora při nejhorším alespoň obchodníka. Jakmile je někdo taxikář nebo kuchař tak je to „nepodařený kus“.
- T: Jako teď za korony chápu, že je to pro kuchaře těžké ale pořád si myslím že dobrá restaurace je věc, na kterou může být člověk hrdý.
- R: No ale ve Vietnamu to prostě tak není. Tam jsi, pokud nejsi alepoň podnikatel nebo úředník tak se na tebe dívají skrz prsty.
- T: A ty jsi chtěl být co.
- R: No, já ještě studuji gymnázium a pak půjdu na VŠE.
- T: A pak?
- R: Pak mám v plánu pomoci rodičům vést podnik.
- T: Což už děláš teď, směji se.
- R: To jo, ale chci se do toho zapojit víc.
- T: No abych se vrátila k otázce, vzpomínáš si na nějakou situaci ze školy?
- R: Jo, těch bylo hodně.
- T: A třeba něco zábavného?

- R: No, když jsem byl malý, tak v té 1. třídě neměl jsem ještě stálou tetu, doučovaly mě různé. No a učitelky z toho byly dost zmatené, protože pokaždé mě vyzvedávala jiná. No a ten den mě měla vyzvedávat tetu se zrzavými vlasy. Ale místo jí mě dali nějaké jiné taky zrzavé. (směje se odmlka)
- T: Co se stalo pak?
- R: No nic, paní řekla, že nejsem její a že si jde pro jiné dítě. Jen tak zvláště koukala a učitelky jí ten omyl vysvětlovaly.
- T: No to je dobře že to dopadlo takle (směju se ale upřímně mi to přišlo spíš děsivé než zábavné)
- R: Jo dítě jako dítě.
- T: Máš nějaké vzpomínky na spolužáky?
- R: Jo, pamatuju si na Aničku.
- T: To byla vietnamka?
- R: Ne, to je spolužačka ze základny a aktuálně jsme spolu na gymnáziu.
- T: A co máš s ní za zážitky?
- R: No ve škole jsme si napovídali. Mě šla vždycky matika a zeměpis. Anička mi radila s češtinou a dějepisem. Seděli jsme spolu v lavici. O obědové přestávce jsem ji občas pozval k nám na oběd. Teď to úplně nešlo ale jinak to bylo moc fajn.
- T: A máš Vietnamské kamarády?
- R: No jako ty nějaké mám ale nemám moc času. S Aničkou se bavíme, protože se vidíme ve škole jinak by to asi tak taky nebylo...
- T: A nevdá rodičům, že je Češka? Přeci jen je to jiná kultura.
- R: No ze začátku asi jo, ale zároveň jsou rádi. Ona hodně čte a píše, je „zlepší rodiny“, to se rodičům líbí.
- T: No, takže na školu vzpomínáš v dobrém.
- R: jo, rozhodně snad to tak bude i na veřejce (směje se).
- T: Měl jsi nějakou podporu na základce?
- R: Podporu?
- T: No jako jestli jsi měl nějaké přeložené materiály, nebo hodiny češtiny navíc?
- R: No, jak jsem přijel z Vietnamu, tak jo, češtinu jsem měl. Přeložené materiály mi nikdo nechystal a nevím, jestli by mi to pomohlo. Ja v tu dobu neuměl psát natož si překládat něco z vietnamštiny do češtiny. Spíš, co jsem měl, učitelka mi sehnala české komiksy nebo obrázkové knížky. To bylo hodně fajn. Že jsem nemusel číst tolik.
- T: A co to bylo za učitelku?

- R: No učitelka, kterou jsme měli v 1. až 3. třídě. Pak jsem jí vždy knížky vracel, ona je občas půjčovala i dalším žákům.
- T: A v čem to bylo dobrý?
- R: Co jako ty knížky?
- T: Jo.
- R: No ony to byly v podstatě komiksy, takže jsem četl, něco si domyslel, bavilo mě to.
- T: A myslíš, že ti to pomohlo s češtinou.
- R: To asi jo, nevadilo mi pak číst nebo mluvit víc jsem si na to zvyknul.
- T: No zatím na mě působíš jako vzorný žák.
- R: V podstatě celkem jo, to se tak nějak očekává.
- T: No očekávat se to může ale ne vždy se to povede.
- R: Tak ono hodně záleží na rodičích. U nás doma se hodně o všem mluví a rozhoduje společně nebo především táta rozhoduje. Přijde mi že češi v tomhle mají trochu nejasno.
- T: Měl bys pro to příklad?
- R: Jo, třeba když bych chtěl jít ven a naši mi to zakázali, že je doma hodně práce tak prostě nejdu a pomáhám doma. Ani by mě nenapadlo o tom diskutovat což si České děti klidně dovolí, a i přesto s tím nic ti rodiče neudělají.
- T: A kdybys to udělal ty?
- R: To fakt nevím mě to ani asi nikdy nenapadlo. Prostě to tak nefunguje...

Závěr

- T: No za mě je to asi všechno, napadlo by Tě něco, co by mě jako Češce pomohlo lépe pochopit čím sis během vzdělávání prošel?
- R: (směje se) to je komické spojení.
- T: Proč? Myslíš, že bych to neuměla pochopit?
- R: Hmmm, no možná já nevím, k čemu to přirovnat. (odmlka) No představ si třeba, že by tví rodiče získali práci v Hon-Kongu. Dostala by ses do první třídy, kde bys ničemu nerozuměla, a tak bys trávila víc času na doučování než spánkem. Pak bys s námahou dokončila základku a byla bys na střední. Do toho by na tebe měli nějaké nároky - rodiče abys pomáhala doma. To všechno bys zvládla a čekala tě vejška. Asi nejdivnější by bylo, když by sis prohlédla sociální síť a tam viděla ty stejné lidi jako ty, jak někde chlastají, koupou se v moři a ty jen dřeš. Asi by sis říkala, na co to všechno je...
- T: To jo, co bys mi na to řekl?
- R: (směje se) no to co mi řekli moje rodiče, že se mi to vyplatí až budu starší, že jim budu vděčný.

- T: No, podle mě měli Vaši pravdu, vyplácí se to, mluvíš líp než ledajaký Čech.
- R: No to je na tom možná to nejhorší že má fakt pravdu (směje se) Hele děkuju za pěkný rozhovor, ale já už budu muset jít dál. Musím ještě na úřad.
- T: Dobře rozumím. Moc děkuju za rozhovor. Zpracuji ho podle toho, jak jsme se domluvili. Kdyby Tě cokoliv napadlo budu ráda, když dáš vědět.

Shrnutí

Rozhovoru s Petrem si cením, protože mi pomohl pochopit, jak fungují vztahy v komunitě. Z rozhovoru mám velmi smíšené pocity, protože chápu, jak jsou jednotliví členové komunity na sobě závislí ale současně si nejsem jistá tím, zda je to plně k jejich prospěchu. Petr se ve vietnamské komunitě pohybuje od raného dětství, a i tak pro některé situace neuměl najít přirovnání jiná než určitou simulaci reality pro mě jako posluchače, abych si situaci uměla představit. Současně s tím přemýšlím, zda podpora, která je žákům cizincům poskytována je ta správná. Často se opravdu jedná o děti, které jsou malé a přijdou do školy bez jakékoliv přípravy, a aniž by uměli jediné české slovo nebo držet tužku v ruce. Celá situace pro ně musí být velmi náročná, protože se musí obejít bez pomoci rodičů a zároveň plnit jejich očekávání.

d) Jana Ngueyenová

T: Mohla bych Tě Jani poprosit, jestli by ses představila?

R: Jmenuji se Jana je mi 16 a studuji kosmetičku.

T: Děkuji Ti moc – od kolika jsi v Čechách?

R: Od 8.

T: Čím se živí rodiče?

R: Táta je řidič a maminka dělá nehty.

T: Kolik jim je?

R: (přemýšlí) maminka 48 a tatínek 53? Asi?

T: A vzpomínáš si, jak jste se dostali do Čech.

R: Jo maminka tu má sestru, takže jsme jeli za ní a tady zůstali.

T: Nevíš náhodou čím se živili doma rodiče?

R: No táta byl řidič, a máma se starala o mě a o sestru.

T: A sestře je kolik?

R: 21

T: Takže sestře bylo nějakých 13 když jste přijeli?

R: Asi jo

Představení tématu

T: Bylo pro Vás se ségrou těžké se začít učit česky?

R: Jo bylo.

T: A jak jste to řešili.

R: No (odmlka), my už když jsme přijeli tak byla teta připravená domluvil nám hodiny češtiny a doučování.

T: Víš o tom víc?

R: No, jsou různé organizace, které učí česky. My chodily se sestrou ke dvěma? (vzpomíná) inkluzivní škola (odmlka) a tu druhou si nevzpomenu.

T: A vzpomněla by sis co všechno tam patřilo?

R: No, vybrali jsme základní školu, kde byla vietnamská třída. To bylo fajn.

T: A jak to probíhalo?

R: udělaly jsme test a nastoupily do třídy.

T: Jaké?

R: Tam jsme měly stejnou třídu.

- T: I když byla sestra starší?
- R: Jo ona měla jen jiné předměty.
- T: Neměla toho hodně?
- R: (neodpovídá – krčí rameny)
- T: A jak vypadala tvoje výuka?
- R: (přemýšlí)
- T: Jak vypadal den ve škole?
- R: Dopoledne jsem měla s dalšími žáky češtinu a odpoledne matiku, dějepis a tak.
- T: Kolik Vás bylo ve třídě?
- R: Různě 6 – 12.
- T: A jak vypadaly hodiny češtiny, hrály jste hry?
- R: (kývnutí) pexeso, (odmlka) lepili jsme různé papírky, (odmlka) křížovky, (odmlka) hádanky - „kdo je kdo“.
- T: Pomohlo ti to?
- R: Asi ano. Bylo hezké, že jsme si mohli pomáhat.
- T: Takže ses cítila ve třídě hezky.
- R: Ano.
- T: A podnikáš něco se spolužáky i po škole?
- R: Ano, chodíme ven.
- T: A co podnikáte?
- R: Chodíme do parku na piknik a tak.
- T: Dělala jsi nějaké testy z češtiny?
- R: Ano, každý rok myslím...
- T: Byla jsi nervózní?
- R: Byla, ale připravovali nás na to.
- T: Takže jste si zkoušeli psát testy?
- R: (odmlka – přemýšlí) No, říkali nám co je těžké a máme si nechat na konec a co je lehké a máme si udělat hned.
- T: Pomohlo to.
- R: Moc (směje se úlevou)
- T: A na co ty testy byly?
- R: No, když máš dobrý výsledek tak jsi ve třídě s čechy.

T: A chtěla jsi být ve třídě s čechy?

R: (přemýšlí, dlouho mlčí)

T: Nebo jsi chtěla zůstat v té třídě s vietnamci?

R: Měla jsem tam kamarády.

T: To chápu. Jinak, krom češtiny jsi měla další předměty. Co tě bavilo?

R: Výtvarka a zpěv.

T: Matika ne?

R: Ne ale výtvarka byla super, (odmlka) míchat bary a tak.

T: Měli jste dobrou učitelku na výtvarku?

R: Moc, to byla výhoda, že jsem nemusela moc mluvit.

T: No, ale je tam spousta nových slov – štětec, špachtle.. a tak

R: Málo, mluvíš, a slovíčka jsou i na střední.

T: Takže ti to pomohlo se dostat na kosmetičku?

R: Určitě, slovník (slovní zásobu) mám z výtvarky. (usmívá se)

T: Baví Tě to?

R: (usmívá se) je to hezká práce.

T: Je něco, co ti nešlo?

R: (přemýšlí)

T: Měla jsi jinou známku na vysvědčení než 3?

R: Měla.

T: A z čeho například?

R: Z matematiky a češtiny.

T: a co ti nešlo?

R: No čeština byla těžká a nejde mi moc počítat. Proto jdu radši na kosmetičku.

T: A měla jsi nějaké pomůcky v hodině?

R: občas překlady, nebo víc času.

T: A pomohlo to?

R: No já to slovo někdy neznala v češtině ani ve vietnamštině třeba „trojčlenka“ nebo „sublimace“. Musela jsem pak na doučování češtiny třeba v té Inkluzivní škole, kde mi vysvětlili, co to je a jak to vypadá.

T: Aha.

- R: Ono se v češtině naučí člověk snadno naučí říct co chce a co potřebuje – aspoň nějak, ale ty míň známý slova to je těžký.
- T: Rozumím, jen by mě to nenapadlo. (odmlka) Chodila jsi třeba na oběd do školní jídelny? Co ti chutnalo.
- R: Chodila, asi všechno, když tam nebyla ta rýže nebo rýžový nákyp (směje se)
- T: (směji se) nechutnal ti?
- R: Ne to my nejíme. (odmlka) jednou jsme si s tím hráli a učitelka nám vynadala.
- T: A jako vaše vietnamská třída nebo Češi.
- R: Ne s Čechy.
- T: Nezlobila se maminka, že házíš rýží?
- R: Nezlobila, nevěděla o tom.
- T: A jinak by se zlobila?
- R: Jinak by se zlobila.
- T: Proč?
- R: kvůli Vietnamu, rýže je důležitá.
- T: No a co jsi dělala po škole?
- R: To mě vyzvedla teta (mámy sestra) nebo maminka. Případně jsme šly domů se sestrou samy. Pak jsme sledovaly maminku s tetou, co vytváří a psaly úkoly.
- T: Dělají maminka s tetou hezké nehty?
- R: Jo, moc, už je umíme pěkně i se sestrou můžeš někdy přijít (usmívá se)
- T: No asi to moc neoceníš. Mě spíš zaujalo, že jste tam byl se ségrou, když dělaly nehty. Ono je tam z toho hodně prachu. Nevadilo Vám to?
- R: Ne, na to si člověk zvykne. Mohly jsme se alespoň radit (při psaná úkolů) s maminkou nebo se zákaznicemi.
- T: Maminka uměla česky?
- R: Neuměla, ale měli jsme přeložené ty listy, takže nám mohla něco vysvětlit ve vietnamštině. Třeba co je to „sudokopytník“ nebo „řapík“ atak...něco ale taky neznala.
- T: A nechtěla maminka abyste šli na gymnázium?
- R: Nevím, možná, to (se) chce od kluků. Navíc my přišly (se ségrou) do ČR celkem pozdě, tak jsme uměli hůř česky, a to potřebuješ k maturitě.
- T: To víš od maminky?
- R: To mi říkala učitelka. Dělaly jsme si i testy.
- T: Tak to mě mrzí, ale je ti teprve 16 máš ještě čas, můžeš si udělat nastavbu.

- R: To bych ráda. (usmívá se)
- T: No a máš mimo školy nějaké koníčky?
- R: Vařím, kreslím, pinterest a tik tok.
- T: A co děláš na Pinterestu a Tik Toku?
- R: Různě, většinou různá vtipná videa, nehty, hlášky a tak.
- T: Česky nebo vietnamsky?
- R: Česky, anglicky, podle situace.

Závěr

- T: Napadá Tě něco, co by nám mohlo pomoci pochopit tvé zážitky na základce?
- R: No stačí si sednout do třídy a žáky pozorovat, přemýšlet o tom, co jim dělá problémy. Já jsem si chtěla hrát, povídat si. Nechápala jsem, proč musím sedět na místě a poslouchat někoho komu nerozumím. Takže jsem byla spokojená vždy dopoledne ve vietnamské třídě.
- T: Je Ti líto, že jsi strávila hodně času učením jak ve škole, tak po škole?
- R: To asi nejde říct... (dlouhá odmlka) pro mě to asi není podstatné. Já jsem spokojená. Mám milou sestru, brigádu, hodného přítele a rodiče. To jsem se ve škole nenaučila.

Ukončení rozhovoru

- T: Tak to ráda slyším. Držím Ti moc palce Ať se ti dál daří, byl to super rozhovor. Kdyby Tě cokoliv napadlo k tématu klidně se ozvi, kontakt máš. (odmlka) Ještě jsem zapoměla, chodila maminka na třídní schůzky?
- R: (přemýšlí) Když tam byla učitelka.
- T: Tak to tam bývá.
- R: No, myslím dopolední učitelku. Byla to Vietnamka.
- T: A, rozumím takže rodičům vysvětlila věci ve Vietnamštině?
- R: Tak.
- T: A když tam nebyla tak tam nešla?
- R: Nerozuměla, nechodila.
- T: To chápu. No jak tak přemýšlím teď je to už opravdu všechno.
- R: (usměje se)
- T: Děkuju Ti moc, když bych potřebovala ještě nějakou informaci, můžu Ti napsat?
- R: (přikývne) můžeš.

Shrnutí

Jana je velmi milá slečna, která měla občas problém, na některé věci odpovědět. Jak bylo ale v rozhovoru patrné, nebylo to tím, že by byla neochotná. Spíše tato komplikace vznikla nevhodnou formulací otázky. Přiznám se, že tuto překážku jsem nepředpokládala. Domnívám se, že situace nastala z toho důvodu, že Jana vnímala situace jinak, a to především vlivem odlišné kultury. Osobně Janě už nyní rozumím. V mojí rodině by mi nebylo trapně říct, že „mi nešla matika“ protože mám kolem samé blízké, které to pochopí, protože budou zastávat názor „učený z nebe nespádl“. Vietnam je ale jiná kultura. Jana mohla brát otázku až za urážku, že předpokládám, že ji něco nejde, nebo mohla být zcela otázkou zaskočena, protože na ni není zvyklá. I přesto si Vážím jejího nadhledu a ochotě mi vše vysvětlit, třeba v závěru, kdy se doslova rozpovídala. Mám pocti, že v rozhovoru mi chyběl další partner tazatel. Z respondentů je těžké nějakou informaci „vytáhnout“ a ve chvíli kdy mi dochází síly tak se z pravidla rozpovídají nebo se minimálně ve svém projevu zlepšují.

e) Tony Nguyen

Představení respondenta

T: Mohl bys mi říct něco o sobě? – V kolika jsi třeba přišel do ČR?

R: v 10.

T: A máš v ČR rodinu? Kolik členů?

R: Hodně, Maminku, Tatínka, strejdu, tetu, hodně.

T: A čím se živí?

R: (pokrčení ramen) Různě...

Představení tématu

T: Jaké to pro Tebe bylo, když jsi začal chodit na základní školu v Česku?

R: (mlčí)

T: Na co si pamatuješ ze základky?

R: Nerozumím (odkašle si) paní učitelka.

T: Jako, že jsi nerozuměl paní učitelce?

R: Ano

T: A teď mi rozumíš?

R: Ano

R: Nemám (minulý čas - vysmrká se) kamarády.

T: Proč?

R: Nerozumíme si.

T: Jako češtinou nebo zábavou?

R: Smáli se mi.

T: Proč se ti smáli?

R: Neuměl jsem mluvit.

T: Ale teď mluvíš moc hezky ... na koho ze školy si pamatuješ?

R: Kamarád, jiná třída, taky vietnamec.

T: Co si pamatuješ?

R: My se doma učili, on byl dřív v (odmlka) česku.

T: A šla ti matika?

R: Matika lepší, lepší.

T: A proto jsi na střední škole? Proč nejsi třeba na gymnáziu??

R: no čeština 4ky a 5tky .

T: Měl jsi nějakou podporu?

R: (přemýšlí)

T: Pomáhala Ti učitelka?

R: Chodil jsem k paní učitele na češtinu.

T: Měl jsi to zadarmo?

R: Měl jsem to zadarmo, po vyučování.

T: Jak to vypadalo? Četli jste nebo jste si hráli?

R: Učila mě mluvit česky a psát písmenka.

T: Pomohlo ti to?

R: Musel jsem se učit doma, moc hodně. (odmlka) Maminka mi zaplatila hodiny doučování.

T: A tam ses taky učil písmenka?

R: (kýve) ano.

T: A jak to vypadalo v hodině, ve škole?

R: (přemýšlí) V hodině byla paní asistentka (odmlka) pomáhala mi... (nedokončeno)

T: A byla s tebou pořád?

R: Ona pomáhala i jiným (odmlka) dítě.

T: A byl jsi rád, že pomáhala jiným dětem?

R: Ano abych se necítil výjimečný.

T: Aha (zarazilo mě to – čekala jsem zcela jinou odpověď) A co ti na tom vadilo.

R: (Přemýšlí) Když jsem něco (odmlka) dělat tak jen s (odmlka) asitent-kou.

T: Takže že jsi nemohl být samostatný?

R: Že jsem nemohl být samostatný.

R: Chodil jsi na oběd do školní jídelny?

R: Ano, měli jsme odpolední vyučování a nestíhal jít domu.

T: Je něco, co ti nechutnalo?

R: Mi nechutnalo nic (odmlka) Na začátku.

T: A proč?

R: Bylo to jiný.

T: a teď?

R: už jsem si zvykl.

T: A co kamarády Čechy, měl jsi?
R: Teď měl.
T: a na základce tedy ne?
R: Ne.
T: A co je to za kamarády?
R: Jeden je z Ukrajiny (přemýšlí) a jeden je z místa kde bydlím, to je Čech.
T: A máte nějakou společnou zábavu?
R: Hrajeme hry na počítači.
T: Tak to je hezké, že máš takovou partu. Jaký jsi měl jinak vztah ke škole?
R: (přemýšlí a kouká) Snažil jsem se zlepšit.
T: Co na to říkala maminka?
R: Vietnamsky?
T: No spíš česky (směji se)
R: Dobrý, pracuj.
T: A co tatínek?
R: (ticho)
T: Co říkal na střední školu.
R: Chtěl (odmlka) abych šel (odmlka) na jinou školu.
T: A chodili vaši na třídní schůzky?
R: Nechodili vaši na třídní schůzky, nerozumí česky.
T: A jak věděli, že se Ti daří ve škole
R: Oni mi věřili, že dělám.
T: Nezlobila se paní učitelka, že neviděla rodiče?
R: Ona se snažila (odmlka) jim volat, ale nedomluvili se, (odmlka) jednou překládal strýček.
T: A byl to strýček jako mamčin bratr?
R: Ne, strýčka strýček.
T: Aha, a dopadlo to dobře?
R: (přemýšlí) Rodiče byli nespokojení (odmlka) s mými výsledky, chodil jsem (pak) na doučování. (pokrčení tameny)
T: Jako ke strýčkovi?
R: Ne, k paní učitelce.

- T: Vyplatilo se to, mluvíš opravdu moc hezky, na to že jsi v Čechách nějakých šest let. (odmlka) No tak základku máš, studuješ na střední škole, co plánuješ do budoucna?
- R: Chtěl bych maturitu, pak budu muset (asi) pomáhat rodičům v podnikání.
- T: A chtěl bys dělat něco jiného?
- R: Nevím, být DJ.
- T: To zní dobře, držím Ti palce – Co na to říkají rodiče?
- R: Rodiče chtějí úředník(a).
- T: No a kdež jsi byl na základce, přišla ti podpora od školy dobrá?
- R: (přemýšlí) Nevím, musel jsem se sám hodně snažit.
- T: Co by ti pomohlo? Kdybys měl znovu studovat základní školu
- R: Kdybych byl v ČR včas od 6, 7 let.

Závěr

- T: Napadá Tě něco, co by mohlo pomoci lépe porozumět tomu, jak vietnamští žáci vnímají vzdělávání na základní škole? - Co?
- R: (přemýšlí) Znat co Vietnamce, dítě potřebuje?
- T: Ano.
- R: (s odmlkami mezi slovy) Pochválit: ty šikovný, ty pracovitý, úsměv, kamarády. (gesto pohlazení po hlavě)
- T: A tomu budou rozumět?
- R: Hlas poznáš. Můžeš pohlazit. Dát bonbon.
- T: Takže Ti chyběla pochvala?
- R: Tak nějak...

Ukončení rozhovoru

Tony, já Ti moc děkuji, všechno to pro mě byly moc užitečné informace. Já se pokusím, aby to některým dalším žákům pomohlo. Vše cos mi řekl zpracuji tak aby to bylo Tě z toho nešlo poznat. Kdyby Tě cokoliv napadlo k tématu, klidně napiš nebo zavolej. Tak jo, tak ti přeju hodně štěstí, bylo to, užitečné, díky moc, měj se hezky.

f) Maty Nguyen

Představení respondenta

- T: Děkuju, že sis na mě udělal čas. Kdybys mi nerozuměl, tak Ti to přeložím jo?
(ukazují překladač)
- R: Rozumím.
- T: Super, tak já se zeptám (odmlka) Kolik je Ti let Maty?
- R: 16
- T: A co děláš?
- R: Kuchař, e
- T: A to už pracuješ tady nebo studuješ?
- R: (odmlka) pracuju a studuju kuchař, e.
- T: A jak Tě to baví?
- R: (přemýšlí) baví.
- T: Kdyby Tě to nebavilo tak bys mi to řekl?
- R: (mlčí)
- T: Co dělají rodiče?
- R: Kuchař, e
- T: maminka i tatínek?
- R: Táta kuchař, e, maminka (přemýšlí) maminka prodává.
- T: A co prodává?
- R: Co táta uvař, í.
- T: A co táta vaří?
- R: (říká vietnamské názvy – jedná se o ta fastfoodová jména, co najdeme na ověřeném menu)
- T: A máš sourozence?
- R: (neodpovídá)
- T: Sestra? Bratr?
- R: Sestra
- T: A kolik je sestře?
- R: 6
- T: Tak to je o dost mladší. Umí sestra česky?
- R: Umí

- T: A jak umí česky – dobře? Špatně?
R: (přemýšlí) dobře
T: Tak to je ségra moc šikovná, protože ty mluvíš také moc pěkně. Děkuji ti moc, asi se zeptám už na nějakou otázku ohledně školy.
R: (usmívá se , sedí, nic neříká)

Představení tématu

- T: Od kolika jsi v Čechách?
R: Od 10.
T: A pak jsi začal chodit do školy?
R: (kýve hlavou) Ano
T: a do kolikáté třídy?
R: T,ř,ídy – do t,ř,etí. (třetí)
T: Ne do 5?
R: Do t,ř,etí.
T: A jak vypadala výuka?
R: (nereaguje)
T: Měl jsi Vietnamské spolužáky?
R: 3
T: A povídali jste si?
R: (kýve hlavou) povídali.
T: A povídali jste si česky?
R: Ne, jako doma (odmlka) vietnamsky (řekne vietnamské slovo a zasměje se)
T: No a učili jste se česky.
R: Učili.
T: A měli jste ve třídě české žáky,
R: Měli
T: No a když vezmeš české žáky a vietnamské žáky, měli jste jinou výuku.
(gestikuluji, aby bylo vidět, že žáky dělím na 2 skupiny)
R: (přemýšlí) Vietnamci, češi Z-vlášť?
T: Tak, Vietnamci, Češi zvlášť. (gestikuluji)
R: (odmlka) někdy
T: A kdy?

R: někdy. Třeba na dějepis šla učitelka a řekla (odkašlání) „beru si Nguyena“ a šli jsme na češtinu.

T: Bylo Vás tam víc Vietnamců?

R: t,ř,i.

T: A co jste dělali?

R: učili (odmlka) se.

T: A co třeba?

R: Četli, (odmlka) skládali papírky, (odmlka) hráli slovní hry. (ticho)

T: Líbilo se ti to?

R: Líbilo.

T: Byla hodná paní učitelka?

R: Byla hodná.

T: Uměla vietnamsky?

R: Málo. (gestikuluje – špetka soli)

T: A byla to Vietnamka?

R: Ne (kroučí hlavou)

T: Dávala vám úkoly?

R: Ano (kýve)

T: A s kým jsi dělal úkoly?

R: (neodpovídá, krčí rameny)

T: Pomáhal ti někdo? Maminka? Tatínek?

R: Maminka a tatínek v práci.

T: Dělal jsi je sám.

R: Ano.

T: A jak ti to šlo.

R: Dobrý.

T: A bylo to těžký?

R: Občas.

T: A kdy jsi je dělal, když maminka a tatínek byli v práci? Ve družině?

R: Ne, tady.

T: Jako tady u stolu. (sedíme v jídelní zóně asijského fastfoodu v jednom z nákupních center)

R: Občas.

T: A jinak?

R: Někdy doma, nebo u tety a strejdy (dodává) doma.

T: Co jsi měl z češtiny za známku? – třeba v 5. třídě, pamatuješ si?

R: Nepamatuju si (odmlka) asi 4.

T: A byl jsi rád?

R: (kouká)

T: Co jsi dělal po škole, když jsi měl hotové úkoly?

R: Bruslení frisbee, minigolf s kamarády, hry na telefonu.

T: Teda, to je pěkné. A chodil jsi s rodiči.

R: (přemýšlí)

T: Chodil jsi sám?

R: Ne, s kamarády, oni se p,ř,išli podívat.

T: Takže jsi hrál sám a oni za tebou občas přišli?

R: Ano.

T: Jooo, už chápu, to byly jako tady akce v obchoďáku? Takže když měli volno šli se za tebou podívat?

R: Ano (kýve a usmívá se)

T: No hele ještě by mě zajímalo. Chodili rodiče na třídní schůzky?

R: T,ř,ídní schůzky... nechodili...

T: Jo takové ty schůzky rodičů. Proč nechodili.

R: Neumí česky.

T: No a jak věděli, že se ti daří ve škole?

R: Dostali papír s informacema.

T: A co říkali?

R: Že se nediví, když mě našli v popelnici. (špatný)

T: Ty jsi adoptovaný? Máš jiného mámu a tátu?

R: ne, (směje se) to se ,ř,íká, vtip.

T: A jen u vás doma nebo i u jiných Vietnamců?

R: Všude, vtip.

T: No to mi přijde jako špatný vtip. (dojde mi že jsem to asi přehnala) ale to bude asi tím, že jsem Čech a máme jiný typ humoru.

- R: nemate, že nevěděli, co dělám o p,r,estávce“ (kouření za školou)
- T: Takže se táta a máma nezlobili.
- R: Ne, oni ,ř,ekli, že budu kucha,ř,.
- T: A jsi rád, že budeš kuchař?
- R: (ticho)
- T: Někteří Vietnamci mají tetičky, měl jsi nějakou tetičku?
- R: Ne
- T: Proč ne?
- R: (přemýšlí) ne.. (přemýšlí) máma a táta nechtěli (odmlka) ne...bylo po,ř,eba.
- T: Máš české kamarády?
- R: Moc ne.
- T: Proč?
- R: (odmlka)
- T: Je to kvůli češtině?
- R: (odmlka)
- T: Je to kvůli tomu že jsi Vietnamec?
- R: (ticho)
- T: Co by říkali rodiče, když by sis vzal Češku?
- R: lepší Vietnamka (směje se – pravděpodobně je rád za změnu tématu)
- T: Proč?
- R: (přemýšlí) kvůli rodině (odmlka), tradice (odmlka), svátky (ticho).
- T: Takže kvůli kultuře?
- R: Ano.

Závěr

- T: Tak jo blížíme se ke konci, asi bych co tě už jen zeptal na jednu otázku a pak dám prostor tobě, kdyby Tě něco napadlo jo?
- R: OK
- T: Když bys byl znovu na základní škole, Co by ti pomohlo?
- R: (jméno sestry) chodí do poradny. Tam má pomůcky „špatně slyší“ má učitelku, mluví česky.
- T: A sestra má problémy se sluchem.
- R: Ne, ji ,ř,ekli, napíšeme špatný sluch a ty dostaneš učitelku.

- T: A to by ti taky pomohlo?
R: Ano, ona vše vysvětlí, pomůže.
T: A učíš se doma se sestrou?
R: Ano, pomáháme si.

Ukončení rozhovoru

- T: Tak za mě je to všechno, bylo to vyčerpávající. Napadá Tě ještě něco, co bys chtěl probrat?
R: Uff (pomyslně otře plot z čela) Ne, nemluvím dob,ř,e.
T: To si nemyslím, mluvíš dobře, a jsi dobrý, že ses to takle naučil sám já Ti moc děkuji za rozhovor. Za mě je to všechno. Cokoliv bys potřeboval tak dej vědět. Jinak všechny údaje zpracuji tak jak jsem se domluvili, aby rozhovor byl anonymní. Ještě jednou ti moc děkuju za rozhovor. Byl užitečný. Snad to třeba pomůže dalším žákům, co přijdou z Vietnamu.
R: Taky děkuju.

Shrnutí

Z rozhovoru mě asi nejvíce překvapilo, že Maty měl téměř minimální podporu, a i tak se naučil celkem dobře česky. O to víc zajímavé bylo, že si ani jednou nestěžoval nebo nevymlouval. To, že umí česky tak jak umí bral jako objektivní fakt „prostě to tak je“. Podle rozhovoru na to mělo vliv to, že v podstatě pro něj není čeština primárním jazykem, protože hodně času tráví s rodinou a kamarády, kteří jsou také Vietnamci. Co mě na Matym překvapilo je odlišný koncept domova, který bych bez jeho vyprávění nezvládla vůbec pochopit. Věděl, že je doma tam, kde je rodina. V podstatě mu bylo jedno, že volný čas trávil v obchod'áku, když byli rodiče v práci. On byl spokojený, protože tam měl rodiče a vše co potřeboval. Vlastně ho ani nikdy nenapadlo, že by to mohlo fungovat jinak, protože měl/má kamarády, kteří strávili čas stejně. Netrávil čas s českými dětmi, které chodí s rodiči po práci do muzeí a zoologických zahrad. On byl v obchod'áku kde si hrál, večerel a dělal úkoly – a ve své podstatě byl rodičům pořád nablízku.

Příloha č. 5: Kódovací kniha

KÓDOVACÍ KNIHA	
Kategorie	Obsah kategorie
Pole	
<i>Pole školy</i>	<i>Vztahy ve škole, komunikace s učiteli, žáky a dalšími pracovníky ve školství.</i>
<i>Pole "mimo školu"</i>	<i>Vztahy v rodině, vztahy s blízkým okolím. Mimoškolní aktivity. Běžný průběh dne.</i>
Verbální komunikace	
<i>Složitě jazykové kódy</i>	<i>Abstraktní vyjádření, sledování hodnot a vztahů.</i>
<i>Jednoduché jazykové kódy</i>	<i>Výsledky, aktivity a cíle.</i>
<i>Specifické jazykové prvky</i>	<i>Chyby v řeči, citoslovce, odlišná slovní zásoba, slova citově zabarvená nebo indikující vztah.</i>
Neverbální komunikace	
<i>Ticho</i>	<i>Význam ticha v příběhu - neporozumění, zamyšlení, zatajení nebo dramaturgie.</i>
<i>Gestikulace, postorika, proximita, haptika</i>	<i>Komunikace nahrazující, doplňující, umocňující nebo naopak odporující slovnímu sdělení.</i>
Dramaturgie	
<i>Role</i>	<i>Jak respondent sám sebe v daných situacích vnímá. Management dojmů.</i>
<i>Inkluze/exkluze</i>	<i>Zapojení respondenta do většinové společnosti, využitá podpora a podpůrná opatření.</i>
<i>Aktivity/ kontinuita příběhu</i>	<i>Vývoj příběhu, sledování změn ve vyprávění. Hledání příčít změn.</i>
<i>Potřeby/ motivace</i>	<i>Sledování motivací respondenta, jejich konzistentnosti a jejich vývoji. Identifikace zdrojů motivace.</i>

